

بنیاد رودکی برنامه‌های سال جدید موسیقی را با رسی‌تال پیانوی فریدون ناصحی آغاز می‌کند. این هنرمند پیشکسوت در روزهای ۱۷ و ۲۴ اردیبهشت، ساعت ۲۰ در تالار رودکی روی صحنه می‌رود. ناصحی که فرزند حسین ناصحی است، تحصیلات تخصصی خود را در آکادمی برلین به پایان رسانده و سابقه همکاری با ارکسترهای بزرگی را در کارنامه دارد. در این اجرا، قطعاتی از بزرگان

طنین شاهکارهای کلاسیک در تالار رودکی

حاج رحیم میراثی برای فرادای ایران

ان‌تربکاتنی

گروه فرهنگ و هنر

کتاب «حاج رحیم» روایتی از زندگی و زمانه حاج رحیم احمدی‌روشن پدر دانشمند هسته‌ای شهید مصطفی احمدی‌روشن است. این اثر به قلم فائزه طاووسی نوشته شده و انتشارات راه یار آن را همزمان با ایام جنگ رمضان روانه بازار نشر کرده است. نویسنده در این کتاب تلاش کرده با نگاهی نزدیک و روایت‌محور، بخشی از زندگی خانوادگی و اجتماعی حاج رحیم احمدی‌روشن را به تصویر بکشد و از خلال آن، فضای تربیتی را که در شکل‌گیری شخصیت شهید مصطفی احمدی‌روشن نقش داشته بازخوانی کند. در صفحات این کتاب، از یک‌سو خاطرات و ویژگی‌های کمتر شنیده‌شده‌ای از شهید مصطفی احمدی‌روشن بیان می‌شود؛ خاطراتی که گاه از زبان اعضای خانواده و نزدیکان نقل شده و تصویری ملموس‌تر از زندگی، روحیات و دغدغه‌های او ارائه می‌دهد و از سوی دیگر، نویسنده به شیوه تربیتی حاج رحیم می‌پردازد؛ شیوه‌ای که بر پایه باورهای دینی، تلاش، مسئولیت‌پذیری و ساده‌زیستی شکل گرفته و در نهایت به رشد یافتن و بلوغ شخصیتی این شهید بزرگوار انجامیده است. «حاج رحیم» تنها روایت زندگی یک پدر نیست بلکه نگاهی به یک الگوی تربیتی در بستر خانواد‌های ایرانی است؛ الگویی که در آن نقش پدر و مادر در پرورش روحیه تعهد، ایمان و تلاش در فرزندان به‌خوبی نمایان می‌شود. همین نگاه باعث شده کتاب علاوه بر روایت زندگی یک خانواده، به‌نوعی بازخوانی تجربه‌های تربیتی نیز تبدیل شود. از این جهت می‌توان مطالعه این کتاب را به والدینی که دغدغه تربیت دینی و انقلابی فرزندان‌شان را دارند توصیه کرد. چون در خلال روایت‌ها و خاطرات، نکات و تجربه‌هایی مطرح می‌شود که می‌تواند برای بسیاری از خانواده‌ها الهام‌بخش و قابل تأمل باشد. از این رو به بهانه انتشار این کتاب با فائزه طاووسی نویسنده کتاب «حاج رحیم» گفت‌وگو کرده‌ایم که در ادامه از نظر می‌گذرانید.

ایده نوشتن کتاب «حاج رحیم» از کجا شکل گرفت؟

کتاب «حاج رحیم» دومین تجربه همکاری من با واحد تاریخ شفاهی حسینیته هنر است. ایده اصلی این پروژه در سال ۱۴۰۱ و در جریان برگزاری جشنواره مردمی فیلم عمارشکل گرفت. در سینما فلسطینی تهران غرفه‌ای برای انجام مصاحبه‌های تصویری با چهره‌های شاخص تاریخ شفاهی برپا شده بود و من نیز در آن فضا حضور داشتم. در همان غرفه گفت‌وگویی کوتاه با مادر شهید

تاریخ موسیقی همچون باخ، بتهوون، شوبرت، لیست و شوپن نواخته خواهد شد. از جمله آثار شاخص این برنامه می‌توان به «سونیت انگلیسی»، «آپاسیناتا» و «لیبر تانگو» اشاره کرد. ناصحی پس از سال‌ها فعالیت بین‌المللی و تدریس، اکنون بار دیگر با مجموعه‌ای از تکنیکال‌ترین قطعات کلاسیک میزبان علاقه‌مندان است. این کنسرت سرآغاز تقویم هنری بنیاد رودکی در

سال جاری محسوب می‌شود که با هدف ارتقای سطح فرهنگ شنیداری و حمایت از موسیقی فاخر برگزار می‌گردد. ناصحی با تجربه‌ای گرانسنگ، از چهره‌های ماندگار نوازندگی در ایران به‌شمار می‌آید که همواره در مسیر اعتلای این هنر گام برداشته است. مخاطبان می‌توانند شاهد اجرایی دقیق و پرشور از این استاد صاحب‌نام باشند.

اجرای کنسرت در بنیاد رودکی

و نگارش متن حدود یک‌سال زمان برد و در این مدت بارها روایت‌ها بازخوانی و اصلاح شدند تا از نظر دقت تاریخی و انسجام به نتیجه مطلوب برسند. پس از پایان کار نیز نسخه کتاب برای بازبینی در اختیار خانواده شهید قرار گرفت و خوشبختانه با استقبال آنها مواجه شد. برای من رضایت خانواده شهید مهم‌ترین و ارزشمندترین نتیجه این کار بود.

روایت‌های کتاب تا چه اندازه مستند و مبتنی بر واقعیت هستند؟
زندگی حاج رحیم سرشار از فراز و فرود و لحظات پرتعلیق است. به همین دلیل چندان نیازی به داستان‌پردازی یا افزودن عناصر خیالی وجود نداشت. تمام روایت‌های کتاب مبتنی بر مصاحبه‌های مستقیم، خاطرات ثبت‌شده و اسناد معتبر است. در نگارش اثر از روایت اول‌شخص استفاده شده تا خواننده بتواند با تجربه‌ها و احساسات شخصیت اصلی ارتباط نزدیک‌تری برقرار کند. ساختار کتاب نیز به‌صورت خطی طراحی شده است. یعنی از ریشه‌های خانوادگی و تولد حاج رحیم در همدان آغاز می‌شود، سپس به دوران جوانی او، استخدام در شهربانی یزد، رخداد‌های انقلاب در آن شهر و سربطی‌اش از دستورات مقابله با مردم می‌پردازد. در ادامه آشنایی با خانواده سالاریان، ازدواج، تولد فرزندان و مهاجرت به تهران روایت می‌شود و در نهایت داستان به شهادت مصطفی احمدی‌روشن و نقش‌آفرینی‌های پدر پس از آن می‌رسد.

شخصیت شهید مصطفی احمدی‌روشن در این کتاب چگونه تصویر شده است؟
در این اثر، شهید مصطفی احمدی‌روشن به‌صورت جداگانه و مستقل روایت نمی‌شود بلکه در متن زندگی پدرش حضور دارد. مخاطب در طول روایت به‌تدریج با فضای خانوادگی، شیوه تربیتی و ارزش‌هایی که در این خانواده حاکم بوده آشنا می‌شود و از خلال همین روایت درمی‌یابد چگونه این محیط در شکل‌گیری شخصیت مصطفی تأثیر گذاشته است. حاج رحیم با شیوه تربیتی خاص خود تلاش می‌کرد فرزندانش را با مفاهیمی مانند مسئولیت‌پذیری، صداقت و تعهد اجتماعی آشنا کند و همین نگاه در مسیر زندگی مصطفی نیز تأثیرگذار بود. به همین دلیل فکر می‌کنم این کتاب می‌تواند برای والدینی که دغدغه تربیت فرزند دارند نیز الهام‌بخش باشد. چون

یک نمونه واقعی از تأثیر تربیت خانوادگی را نشان می‌دهد.

می‌کند این مسیر فکری و عملی را به‌صورت یک خط روایی منسجم به مخاطب نشان دهد. روند تحقیق و نگارش کتاب چگونه پیش رفت؟

مصاحبه‌های اولیه امرتضی قاضی‌ومیلاد حبیبی از پژوهشگران حوزه تاریخ شفاهی انجام داده بودند و همین مسأله پایه ارزشمندی برای کار فراهم کرده بود. با این حال برای تکمیل روایت، من نیز سراغ حاج رحیم رفتم و مجموعه‌ای از مصاحبه‌های تکمیلی را با ایشان انجام دادم. در این گفت‌وگوها تلاش کردم جزئیات بیشتری از زندگی و تجربه‌های شخصی او ثبت شود تا تصویر کامل‌تری از شخصیتش به‌دست آید. فرآیند تحقیق، تنظیم

یک اثر خواندنی و ماندگار را دارد. این مصاحبه‌ها چه بازه زمانی از زندگی حاج رحیم احمدی‌روشن را دربرمی‌گیرد؟

گفت‌وگوها از دوران کودکی حاج رحیم یعنی از ابتدای دهه ۱۳۳۰ آغاز می‌شود تا سال ۱۳۹۳ ادامه داشت؛ زمانی که دو سال از شهادت مصطفی احمدی‌روشن گذشته بود. درواقع این مصاحبه‌ها طیف گسترده‌ای از خاطرات و تجربه‌های شخصی و اجتماعی او را شامل می‌شد. از سوی دیگر با این‌که درباره شهدا و به‌ویژه مادران شهدا کتاب‌های زیادی نوشته شده، روایت یک شهید از زاویه نگاه پدرش کمتر مورد توجه قرار گرفته است. همین زاویه دید متفاوت برای من اهمیت داشت. زیرا می‌توانست تصویری تازه از روند شکل‌گیری شخصیت یک شهید در

خانواده‌اش ارائه دهد. علاوه بر این، شخصیت خود حاج رحیم نیز بسیار خاص و فعال است. او در دوره‌های مختلف زندگی‌اش همواره درگیر مسائل اجتماعی بوده و همین موضوع روایت زندگی او را پرکشش و قابل تأمل می‌کند.

کتاب «حاج رحیم» چه بخش‌هایی از زندگی این شخصیت را روایت می‌کند؟ این کتاب تنها به روایت زندگی یک پدر شهید محدود نمی‌شود بلکه داستان مردی است که در هر مقطع تاریخی تلاش کرده زمانه خود را بفهمد و نسبت به آن واکنش مسئولانه نشان دهد. حاج

برش

تأثیر حضور مردی در لحظات حساس

یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های این کتاب انتشار روایت‌هایی است که برای نخستین بار در اختیار مخاطبان قرار می‌گیرد. تمرکز اثر بر پدر شهید باعث شده تصویری متفاوت از زندگی یک خانواده و از مسیر شکل‌گیری شخصیت یک شهید ارائه شود. درواقع این کتاب تنها یک پرتره از پدر یک شهید نیست بلکه روایت زندگی مردی است که در طول هشت دهه از تاریخ معاصر ایران همواره تلاش کرده در لحظات حساس حضور مؤثر داشته باشد. داستان زندگی او پر از تجربه‌های گوناگون، تصمیم‌های دشوار و ایستادگی در برابر موقعیت‌های پیچیده است. به همین دلیل امیدوارم خوانندگان در کنار آشنایی با زندگی این خانواده، با بخشی از فضای اجتماعی و تاریخی آن سال‌ها نیز ارتباط برقرار کنند و این روایت برای‌شان ماندگار بماند.

رویداد

نقشه راه هوشمندسازی

اسناد ملی

سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران با پیشبرد طرح «سامان» و ورود به مرحله بررسی استانداردهای بین‌المللی، گامی استراتژیک در جهت استقرار نظام هوشمند مدیریت اسناد برداشته است. در نشست

اخیر این طرح که در «تالار سخن» با حضور غلامرضا امیرخانی، رئیس سازمان و معاونان حوزه‌های مختلف برگزار شد، زیرساخت‌های اجرایی و ضرورت یکپارچه‌سازی آرشیوها مورد ارزیابی قرار گرفت. هدف اصلی این پروژه ملی، گذار از فرآیندهای دستی به سمت مدیریتی واحد و مدرن است که تمامی اسناد کاغذی و الکترونیک را در بستر هوشمند جمع‌بندی کند. سامانه «سامان» با بازنگری در فرآیندها و تطبیق با تحولات نوین فناوری، زیرسامانه‌های اتوماسیون اداری را یکپارچه خواهد کرد. براساس برنامه ریزی‌های انجام‌شده، پس از نهایی‌شدن استانداردهای سازماندهی، طراحی و انتخاب بستر نرم‌افزاری در دستور کار قرار می‌گیرد.

ادبیات

استقبال از غرفه ایران در نمایشگاه تونس

چهلمین دوره نمایشگاه بین‌المللی کتاب تونس با شعار «آنگاه‌که کتاب به وطن بدل می‌شود»، با حضور قیس سعید، رئیس‌جمهور این کشور در کاخ نمایشگاه الکرام آغاز به‌کار کرد. این رویداد فرهنگی که تا ۱۱ اردیبهشت (۳مه ۲۰۲۶) ادامه دارد، میزبان ۳۹۴ ناشر از ۳۷کشور جهان است که بیش از ۱۴۸ هزار عنوان کتاب را در معرض دید علاقه‌مندان قرار می‌دهند. اندونزی به‌عنوان مهمان افتخاری این دوره، نمادی از تقویت پیوندهای فرهنگی تونس با قاره آسیاست. رئیس‌جمهور تونس در بازدید از غرفه‌های مختلف، از بخش‌های اختصاصی ایران، فلسطین، روسیه و دیگر نهاد‌های علمی و فرهنگی دیدن کرد. حضور چهره‌های شاخصی چون سعید خطیبی، برنده جایزه جهانی رمان عربی، بر غنای ادبی این دوره افزوده است. همچنین برنامه‌ای گسترده برای کودکان با بیش از ۲۱۶ فعالیت متنوع پیش‌بینی شده که ترکیبی از سنت و فناوری است. این نمایشگاه فرصتی ارزشمند برای تبادل اندیشه و گسترش دیپلماسی فرهنگی میان ملت‌ها فراهم آورده است.

قاب

«داستان گاهو»

اثر تازه موراگامی

هاروکی موراگامی، رمان‌نویس پرآوازه ژاپنی، تابستان امسال رمان جدید خود با عنوان «داستان گاهو» را روانه بازار می‌کند. این اثر که ۱۳ تیرماه منتشر می‌شود، نخستین رمان بلند او با محوریت یک قهرمان زن است. «گاهو»، نویسنده‌ای ۶۶ ساله، شخصیت اصلی این کتاب ۳۵۲ صفحه‌ای است که با اتفاقاتی غریب روبه‌رو می‌شود. موراگامی که بیشتر با انتقادهایی درباره بازتابی شخصیت‌های زن مواجه بود، در ۷۷ سالگی تجربه‌ای نو را در خلق دنیای درونی زنان رقم زده است. این کتاب نقطه عطفی در کارنامه حرفه‌ای او محسوب می‌شود.

جام جم

فرهنگ

CULTURE

۲

دوشنبه ۱۷ اردیبهشت ۱۴۰۵

شماره سوم

یادداشت

علی‌رحیمی | نویسنده

نقش هنرمندان در روزهای پرتالهاب جنگ

ایران سرزمینی است که هزاران سال در بستر تمدنی ریشه‌دار، فرازونشیب‌های پرشماری را پشت سر گذاشته؛ تمدنی که بارها از دل سختی‌ها، دوباره برخاسته و با فرهنگ، مهر، اندیشه و خلاقیت، خود را با زقربینی کرده است. امروز نیز مردم همین میراث را زنده نگه‌داشته‌اند. میراثی از ایستادگی، خرد جمعی و توان عبور از بحران‌ها. در روزهایی که سایه تهدید، تنش یا فشار بیرونی بر سر یک ملت سنگینی می‌کند و مردم با نگرانی آینده را دنبال می‌کنند، همین پیشینه تمدنی می‌تواند در قامت هنر، پناهی مطمئن برای آرام‌گرفتن دل‌ها باشد. در چنین زمان‌هایی، هنرمندان نقش صدای دوم را دارند؛ صدایی که بر فراز هیاهوی تنش‌ها، امید را زنده نگه‌می‌دارد. آنان با تصویر، شعر، موسیقی و روایت، فضای امنی می‌سازند که در آن انسان‌ها احساس می‌کنند تنها نیستند و ریشه‌های عمیق فرهنگی‌شان می‌تواند تکیه‌گاهی مطمئن باشد. هنر در این روزها نه‌فقط سرگرمی، بلکه نوعی همراهی، تسکین و یادآوری آرام است: یادآوری این‌که این سرزمین، در طول تاریخ، بارها آزموده شده و هر بار با آرامش، خرد و همبستگی سربلند بیرون آمده است. در حقیقت سربازان فرهنگی در کنار مدافعان وطن، نقش ستون فقرات معنوی و هویتی جامعه را در شرایط بحرانی ایفا می‌کنند. آنها با ابزار هنر و فرهنگ، به تقویت روحیه، حفظ ارزش‌ها، تبیین آرمان‌ها و نمایش اقتدار فرهنگی ایران می‌پردازند و درواقع، از مرزهای نامرئی کشور حراست می‌کنند. جایگاه و نقش آنها را می‌توان این‌گونه تبیین کرد:

شبهات‌ها و هم‌راستایی با سربازان مدافع وطن

«دفاع از هویت و ارزش‌ها؛ همان‌طور که مدافعان وطن به دفاع از مرزهای جغرافیایی می‌پردازند، سربازان فرهنگی از مرزهای هویتی، فرهنگی و ارزشی جامعه پاسداری می‌کنند. آنها با ترویج فرهنگ غنی ایرانی - اسلامی، مقابله با تهاجم فرهنگی بیگانه و حفظ استقلال فرهنگی، از کیان معنوی کشور دفاع می‌کنند.

«افزایش روحیه و مقاومت؛ سربازان مدافع وطن با ایستادگی خود روحیه رزمندگان و مردم را بالا می‌برند. سربازان فرهنگی نیز با خلق آثار هنری الهام‌بخش، اشعار حماسی، موسیقی‌های شورانگیز و داستان‌های مقاومت، روحیه ملت را تقویت کرده و آنها را در برابر سختی‌ها مقاوم می‌سازند.

«تبیین اهداف و آرمان‌ها؛ مدافعان وطن برای دفاع از آرمان‌های والای انقلاب و کشور می‌جنگند. سربازان فرهنگی این آرمان‌ها و اهداف را در قالب هنر و فرهنگ برای مردم بازگو می‌کنند، به آنها عمق می‌بخشند و چرایی مقاومت را تبیین می‌کنند.

«انتقال پیام به جهانیان؛ سربازان مدافع وطن در میدان عمل، صلابت و اقتدار ایران را به نمایش می‌گذارند. سربازان فرهنگی نیز از طریق هنر خود، پیام صلح، مقاومت و حقانیت ملت ایران را به گوش جهانیان می‌رسانند و چهره واقعی ایران را معرفی می‌کنند.

«تمایزها و خصوصیات منحصربه‌فرد سربازان فرهنگی عرضه نبرده؛ میدان نبرد سربازان فرهنگی، ذهن و قلب مخاطبان است. سلاح آنها قلم، رنگ، نت موسیقی، دوربین و واژگان است.

«تأثیرگذاری بلندمدت؛ درحالی‌که تأثیر اقدامات نظامی ممکن است کوتاه‌مدت باشد،

تأثیرات فرهنگی و هنری اغلب ماندگارتر بوده و نسل به نسل منتقل می‌شود.

متن کامل را در

جام جم آنلاین بخوانید

